

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa D. M.
przeciwko L. [...] z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.
o ryczałty za noclegi,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 września 2022 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 28 kwietnia 2021 r., sygn. akt VII Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.350
(tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z 28 kwietnia 2021 r., zmienił wyrok Sądu Rejonowego w W. z 19 czerwca 2017 r. i zasądził od pozwanej L. Sp. z o.o. z siedzibą w W. na rzecz powoda D. M. ryczałty za noclegi z tytułu podróży służbowych.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego złożyła pozwana Spółka. We wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania wskazała na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, a mianowicie: (-) czy w ramach zastosowania art. 77⁵ § 1-5 k.p. w razie ustalenia przez Sąd, że - zgodnie z obowiązującym u pracodawcy regulaminem pracy - pracownikowi (kierowcy w transporcie międzynarodowym) nie

przysługiwało odrębne świadczenie w postaci ryczałtu za noclegi w podróży służbowej, tylko - zgodnie z obowiązującym u pracodawcy regulaminem wynagradzania - przysługiwało mu świadczenie określane mianem „diety z tytułu zagranicznej podróży służbowej”, w wysokości 40 euro za dobę podróży służbowej, dopuszczalne jest aprioryczne uznanie przez Sąd, że pracodawca nie rekompensował pracownikowi ewentualnych kosztów noclegu w jakimkolwiek stopniu, bez uprzedniego zbadania przez Sąd, na pokrycie jakich kosztów wypłacana była „dieta”, w sytuacji gdy świadczenie to wielokrotnie przewyższało minimalną wysokość diety, o której mowa w art. 77⁵ § 4 k.p. (tj. 23 albo 30 zł), a w wewnętrznych aktach prawa pracy obowiązujących u pracodawcy nie sprecyzowano, by służyło ono pokryciu jedynie wybranych (konkretnych) kosztów podróży służbowej? (-) czy z uwagi na konieczność zapewnienia konsekwencji i jednolitości orzeczeń, w sprawie z powództwa pracownika o zapłatę ryczałtów za noclegi w podróży służbowej sąd nie mógł pominąć faktu wydania wobec tego pracownika przez inny sąd prawomocnego wyroku uwzględniającego powództwo o zapłatę ryczałtów za noclegi w podróży służbowej za inny okres i powinien był wydać orzeczenie w warunkach związania wynikającego z art. 365 § 1 k.p.c., powielając nadto motywy rozstrzygnięcia i ustalenia zawarte we wcześniejszym prawomocnym wyroku innego sądu, iż pracodawca ten nie wypłacał pracownikowi żadnego świadczenia mającego na celu kompensację kosztów noclegu w podróży służbowej, czy też sąd ten powinien był autonomicznie rozpoznać sprawę i dokonać oceny charakteru świadczeń wypłacanych temu pracownikowi przez pracodawcę według swoich własnych przekonań, zwłaszcza że: a) sąd ten powinien dbać o zapewnienie konsekwencji i jednolitości swoich orzeczeń, co nie jest możliwe do zrealizowania w sytuacji, w której ten sam sąd wydaje wobec tego samego pracodawcy (w niemal identycznym stanie prawnym i faktycznym) zgoła odmienny wyrok, w którym uznaje wypłacane przez tego pracodawcę świadczenie za kompensujące koszty noclegu w podróży służbowej, a oba te wyroki (z dnia 28 kwietnia 2021 r. i 6 maja 2021 r.) dotyczą interpretacji dokładnie tych samych wewnętrznych aktów prawa pracy obowiązujących u tego pracodawcy, a ponadto przy wydaniu obu tych wyroków uczestniczy dwóch tych samych sędziów w ramach obu trzyosobowych składów sędziowskich; b) wydając wyrok, sąd nie uznał się za

związany prawomocnym wyrokiem innego sądu na zasadzie art. 365 § 1 k.p.c.; c) prawomocny wyrok innego sądu dotyczył powództwa o zapłatę ryczałtów za noclegi w podróży służbowej za zupełnie inny okres, w związku z czym nie istnieją ustawowe przesłanki do przyjęcia związania prawomocnym wyrokiem innego sądu, a ponadto powód (reprezentowany przez tego samego profesjonalnego pełnomocnika w obu postępowaniach) dokonał podziału swoich roszczeń na dwa niezależnie toczące się postępowania ze świadomością wszelkich ryzyk i związanych z tym konsekwencji; d) nawet gdyby sąd był związany prawomocnym wyrokiem innego sądu, to wynikająca z art. 365 § 1 k.p.c. moc wiążąca orzeczeń dotyczy wyłącznie sentencji orzeczenia, a nie jego uzasadnienia, w szczególności stan związania nie obejmuje motywów rozstrzygnięcia, poglądów prawnych wyrażonych w uzasadnieniu orzeczenia, ani też ustaleń faktycznych; e) wszelkie wyłączenia i wyjątki od zawartej w art. 233 § 1 k.p.a. zasady samodzielności i niezawisłości sądu w dokonywaniu ocen materiału dowodowego należy interpretować ścieśniająco?

Nadto skarżąca powołała się na podstawę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wnosząc również o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a mianowicie (-) czy art. 77⁵ § 1 - 5 k.p. należy rozumieć tak, że w razie gdy pracownikowi (kierowcy w transporcie międzynarodowym), zgodnie z obowiązującym u pracodawcy regulaminem wynagradzania, przysługiwała „dieta z tytułu zagranicznej podróży służbowej”, w wysokości 40 euro za dobę podróży służbowej, która wielokrotnie przewyższała minimalną wysokość diety, o której mowa w art. 77⁵ § 4 k.p. (tj. 23 albo 30 zł), to sąd powinien zbadać, na pokrycie których kosztów świadczenie to było przeznaczone, w szczególności czy kompensowało ono koszty ewentualnego noclegu pracownika w podróży służbowej, nawet wówczas gdy z regulaminu pracy obowiązującego u tego pracodawcy wynikało, że ryczałt za noclegi w podróży służbowej (jako odrębne świadczenie) nie przysługuje?

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o wydanie postanowienia w przedmiocie odmowy przyjęcia jej do rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów

postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powołane w skardze kasacyjnej podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) są jednolicie rozumiane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (szerzej zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 23 listopada 2011 r., III UK 10/11, LEX nr 1124105). Wstępnie tylko należy nadmienić, że ten sam problem nie może składać się na istotne zagadnienie prawne oraz stanowić punktu wyjścia do powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, bo albo dana kwestia jest nowa i wymaga zajęcia stanowiska albo problem jest odmiennie wykładany i należy skorygować kierunek wypowiedzi Sądu Najwyższego.

W sprawie skarżący nie zbudował problemu prawnego, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Kwestia rozliczenia podróży służbowej kierowcy w transporcie międzynarodowym, zwłaszcza w odniesieniu do ryczałów za noclegi jest dostatecznie wyjaśniona w judykaturze Sądu Najwyższego, co zresztą dostrzega sam skarżący, przywołując liczne wypowiedzi jurydyczne w tej kwestii. Jednocześnie na ich tle nie buduje nowego problemu prawnego, który powodowałby konieczność kolejnej interwencji Sądu Najwyższego. Natomiast sam fakt, że skarżący nie akceptuje tej linii orzeczniczej – co wyraźnie przebija w jego argumentacji – nie składa się na problem prawny. Przecież mechanizm stosowania przepisów Kodeksu pracy do sytuacji kierowców nie opiera się na prostej koncepcji odrzucenia skutków wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 11/15, co zostało zresztą dostatecznie wyjaśnione w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15 (LEX nr 2242158) Sąd Najwyższy przyjął, że podstawy prawnej do ustanowienia zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej można poszukiwać przez art. 2 pkt 7 ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 1 k.p. albo przez odpowiednie stosowanie art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców. Prawdą jest, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada

2016 r. (K 11/15) przewartościował układ podstaw prawnych mających zastosowanie do kierowców, a wpływ tego orzeczenia na sytuację prawną kierowców ocenił Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17 (OSNP 2018 nr 3, poz. 28). W uchwale wskazano (a także w późniejszych po niej wyrokach, na przykład z dnia 22 sierpnia 2018 r., III PK 71/17, LEX nr 2539181), że do kierowców znajdują zastosowanie reguły rozliczenia podróży służbowej przewidziane w art. 77⁵ k.p., gdy pracodawca nie uregulował zasad zwrotu należności z tytułu podróży służbowej w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę. Bliższe uzasadnienie problemu, to jest czy „dopuszczalne jest aprioryczne uznanie przez sąd, że pracodawca nie rekompensował kosztów noclegu” odwołuje się do reguł i zasad postępowania dowodowego. Tego zaś rodzaju kompetencja sądu powszechnego opiera się na zasadach swobodnego uznania sędziowskiego i nie jest badana w postępowaniu kasacyjnym, bo ono nie służy ocenie dowodów. Warto jedynie przytoczyć stanowisko pracodawcy, który prezentował pogląd, że zapewnienie bezpłatnego noclegu w kabinie wyklucza prawo do ryczałtu, przy czym dopiero w 2014 r. (zmiana regulaminu wynagradzania) wyodrębnił ryczałt za nocleg.

W odniesieniu do wątku dotyczącego jednolitości orzecznictwa posługiwanie się argumentem „niemal identyczny stan prawny i faktyczny” niweczy obowiązek bliższego omawiania tego problemu, z czego profesjonalny zapewne zdaje sobie sprawę. Nadto skarżący traci z pola widzenia, że postępowanie kasacyjne nie jest dedykowane zwalczaniu dokonanej przez sąd drugiej instancji ocenie dowodów. O rozbieżności orzecznictwa nie można mówić z perspektywy rozstrzygnięć Sądu Okręgowego, bo przecież o ostatecznym werdykcie decyduje szereg zmiennych, co nie oznacza, że wyrok preferowany przez stronę pozwaną (z dnia 6 maja 2021 r.) powinien stanowić kanon wykładni, skoro jest oparty na innych założeniach aksjologicznych.

Podsumowując, żaden z argumentów kontestowanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może stanowić bazy do poszukiwania kolejnych, a zwłaszcza przeciwnych, metod wykładni prawa materialnego, a w konsekwencji przeciwdziałać słusznym roszczeniom powoda o zwrot ryczałtów za noclegi, skoro faktycznie nocował poza domem i znosił wszelkie

niedogodności, jakie wiążą się z nocowaniem w warunkach odbiegających od noclegu w domu lub hotelu (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2017 r., I PK 249/16, LEX nr 2440465).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. i art. 108 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[as]